

НАША НІВА

Год VIII.

12 красавіка 1913 г.

№ 15.

Прышла пара.

Ад зімовага, сьмяротнага сну збудзілася наша зямелька і вняўляючы ўсю красу сваю, ўсё характэрнае, творыць новае жыццё.

Дзень за ночкай ідзе, лета—за зімой. У цемры начной жыве ў нас вера, што скончыцца ноч і засьвеціць ясна сонца. У сьнежыцы і мароз мы думаем аб зялёных нівах, аб пахучых садочках. Бо ведаем, што земля ня вечна будзе скавана лёдам. Чамуж, калі гэтак цешыць нас прыход вясны, чаму вясенняе сьвята злучае нас з вялікім сьвятам — вяскарэньня Хрыста?

Вялік дзень—пабеда сьвету і сонца, і ў гэтым захавана вялікая, сьветлая думка—ідея: жыцьцё сільней, чым сьмерць.

Людзі кожны дзень паміраюць, але чалавечы жыцьцё далей, развіваецца і крок за крокам ідзе да лепшай і асьнейшай долі людзей і народаў.

Памірае чалавек, але праца яго рук, яго розуму—душы і сэрца—перажывае яго і астаецца па ім доўга-доўга. Думка—ідея сьмерці не баіцца.

Не баіцца сьмерці і жывы народ. Калі ў жыцці яго праходзіць пара сну—зімы, калі здаецца, што нягоды жыцця асудзілі ўжо яго на сьмерць,—ня трэба кідаць веры ў вяскарэньне народу. Іскра жывае, што ў душы глыбока захавалася, разгарыцца калісь вялікім, яркім полымем. Гэта прарочыць нам уся прырода. Прарочыць што год вызваленьне зямлі з зімовых путаў. Прарочыць вялікае сьвята—вяскарэньне Хрыста.

Так і мы, беларусы, можам з верай у адраджэньне глядзець у сваю будучыню. І для нас ужо прыйшла вясна.

Сотні гадоў мы спалі, нас як-бы не было. Аб народзі нашым—многа мільённай мужыцкай грамадзе ўспаміналі толькі тады, калі патрэбны былі рабочыя рукі, калі крывава бог вайны жадаў чалавечых ахвяр, калі збіраліся падаткі... Аб нас успаміналі, калі чужым людзям трэба было гаварыць ад імяні беларусоў, калі на нашай цемнае чужынцы сваю моц мяглі будаваць...

Урэшці сон скончыўся. Народ збудзіўся. Пачалася рупная праца дзеля будовы фундамэнту новага жыцця. Закраталіся беларусы па ўсёй зямлі нашай. Як с пачаткам вясны выходзяць на загон тысячы хлебарабоў—хто с сахой, хто с плугам, хто з бараной, так паўставаў да творчэскай культурнай працы ідэйныя работнікі—сяўцы сьветлых думак аб лепшай долі народу, аб волі, роўнасці і брацтве. Кожны вышоў с тым, што меў: хто—жывым словам будзячы прыспяныя сэрцы, хто—песьняй роднай, хто—вершыкам, а хто кніжкай, газэтай—друкаваным словам.

Праца ідзе па ўсёй старане ў гэту вясну беларускага народу. Мы здарываем раллю, кідаем зерняты ў душу народную,—а прыйдзе лета, дык багаты ураджай з сабой прынясе. Гэтак дзеецца ва ўсёй прыродзі. Гэтак будзе і ў нас.

Мо не адна ішчэ навалыца праляціць над нашай старонкай, мо не адно сэрца забье парун, мо асьцюжа замарозіць зялёныя усхо-

ды,—але пасля зімы заўсёда прыйдзе лета, закалышучца нівы галатые сьпелымі каласамі, і праца сяўцоў ня агіне дарма. Бо і для нас прыйшла пара ўваскарэньня.

Аб гульнях.

Барш у рукі расейскую, польскую, украінскую, літоўскую, латышскую народную газэту і бачыш, што усюды людзі стараюцца паабзэцца дзікасыці, п'янства, заводзяць добрыя, абычайныя забавы для маладзёжы. Інтэлігенцыя, разумнейшыя, сьвятлейшыя, лепшыя с паміж іх людзі арганізуюць па вёсках тэатры, прыстойныя, цвярозныя ігрышчы с песьнямі, хорам, с селянскімі аркестрамі. Адложыш чужую газэту і дармо перабраеш у думках усе нашы вёскі ў цэлай Беларусі: німа такога закутку дзе-б наша селянская маладзёж добра забаўлялася.

Гульні нашы можна назваць дзікімі, бо гэтакія яны і ёсць...

Ігрышчы нашы можна назваць школамі непрыстойнасці...

Нарэкаюць на нашы вясковыя гульні усе і сьвятлейшыя селяне і вясковыя інтэлігенцыя, але як-жэ інакш будзе забаўляцца вясковая маладзёж, калі лепшых прыстайнейшых забаў ніхто не навучыў?

І дагэтуль ніхто ня вучыць.

Маладзёж наша вясковая дзіка расьце, дзіка забаўляецца.

Беларуская маладзёж адрэзана ад інтэлігенцыі.

Інтэлігенцыя вясковая—вучыцалі, папы, ксяндзы і іншыя адракліся ад беларускага народу, ад яго мовы і абычаёў.

Маладзёж наша пакінута і занедбаная.

Кожнаму чалавеку патрэбна забава,—забаўляюцца як умець. Блага робяць, крэдзяць сябе і грамадзянства, але гэтаго не разумеюць, бо цёмны.

Але-ж ёсць такія, што бачаць, што павінна разумець; чаму-ж яны ня прыйдуць да гэтай цёмнай маладзёжы і не прынясуць ей іскаркі сьветла? Чаму яны угледаюцца на вясковую селянскую маладзёж, каторая траціць здароўе, сеіць непрыстойнасць, і збівае бескарна, а нават шкодна час—не скіруюць гэтыя сілы на добрую дарогу, не пакажуць, як трэба прыстойна і гожа забаўляцца?..

Наша вясковая, чужая нацыянальна, бо адражылася ад народу, інтэлігенцыя, глядзіць на шырачаея здзічэньне абычаёў па вёсках спакойным вокам, бо гэта-ж „яны“ робяць, а „мы“—што іншае...

А усе яны кажуць, што любяць народ, што хочуць працаваць для яго.

Чаму-ж не працуюць, чаму-ж не пададуць братнюю руку не загавораць родным яго словам?

Не, народу вы ня любіце, ня любіце яго мовы, не шануеце яго абычаёў і яго людзкай годнасьці. Калі падходзіце да яго, падходзіце не са шчырым сэрцам, а ў надзеі, што удасца вам забіць у яго душы, яго найдаражэйшае, роднае і перакруціць на свой лад.

Народ гэта чуе і ня верыць вам. Дык на нікога не аглядаючыся трэба нам самім тварыць сваё жыццё, самім будаваць лепшую будучыню.

Ядныя культурная наша сіла дагэтуль па шырокай Беларусі—гэта

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца, д. № 7.

Цэна з перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.—4 р., на 6 мес.—2 р. 3 мес.—1 р. Перамена адрэсу—20 коп.

Абвесткі прымаюцца на апошніх старонках па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі. Рукапісы і карэспандэнцыі, прысланыя ў рэдакцыю, павінны быць чытальна напісаны с праўдзівай фаміліяй і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ надпісаць прозьвішча разам з фаміліяй, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакцыі. Рукапісы аўтарам не вертаюцца назад.

нашы чытачы. С паміж іх німала ёсць людзей ахвочых палажыць працу на карысьць свайго народу.

Папрадуце браты. У вялікае сьвята, якое можа быць сымвалам нашага адраджэньня, арганізуйце па вёсках гожныя гульні.

Гульні павінны быць атпачынкам і падняцьцем душы. Калі на вучымся добра забаўляцца, то і асьвета хутчэй пойдзе па нашай старонцы. Бо найкарацейшая дарога да культурнага жыцця, гэта праз гожныя, абычайныя гульні.

Навучыць вясковую маладзёж прыстойна гуляць, гэта вялікая культурная работа, каторую мы павінны зрабіць.

Лемеш.

Да беларускай моладзі.

Надходзіць вялікае сьвята, Вялік дзень! Не дарма гэтае сьвята ў Беларусоў называецца Вялікадні м, бо гэта і запраўды Вялікі Дзень радасьці, жыцця і шчасця. Уся прырода ўваскрэсае ад доўгага маркотнага сну, да новага жыцця; у глыбіне зямлі робіцца вялікае Тайства новай творчасьці і спрадвечная сіла пакрывае зямлю зялёнай травіцай, дрэва лісьцем, ніўку жытам, а над усім гэтым звышні ўсьміхаецца яснае сонейка, сьвеціць і грэе, а ў сінім, бяздонным небе, ня відны чалавечаму воку трапяціць і пне свой гимн вясне. Новаму жыццю, вясёлы жаўрук...

Радасны і шчаслівы гэты дзень! Лягчай дыхаюць грудзі, адступваюць некуды нудныя, журлівыя думкі, душа ўздыхаецца кудысь высока, у верх... Радасна і шчасліва! Хочэцца, каб усягды так было.

Шчаслівы вы, маладыя сыны Маткі-Беларусі! Вы ўсе з розных куткоў сьвету Богаго, куды вас загнала доля-мачыха, зьбіраецеся ў сваю родную старонку, да сваёй роднай хаты і разам са сваімі будзеце сьвяткаваць гэтае сьвята.

Вось-жэ, браты, старайцеся, каб гэты час, што вы прабудзеце ў роднай старонцы не прапаў для вас дарэмна, а прайшоў с карысьцю для сябе і другіх.

Не чурайцеся сваіх сяброў простых, ня вучэных, з якімі вы прывялі лепшую частку свайго жыцця—дзецтва, а злііцеся з імі ў адно, гаварэця такімі славамі, як колісь, гуляюцца разам свае родныя гульні і сьпевайца свае родныя песьні.

Сьпевайца свае песьні!

Гэтымі часамі ў нашу вёску прасунулася расейская госяця-песьня брыдка „частушка“, якой пастараліся навучыць нашу вясковую маладзёж, салдаты і тые с хлопцоў, каторыя пацёрліся каля гарадоў і ў расейскім баку. хутчэй і болей цяпер можна пачуць у нашай вёсцы гэту брыдку песьню. Чаму-ж гэта маюць ахвоту па вёсках пець брыдкія песьні? Таму, што ў нашай моладзі, як у людзей цёмных, ня выроблены «смак» да песьні, яны, як дзеці ня ведаюць, што дрэнна, а што добра, абы толькі новае ды панскае. Чалавек са смакам ня толькі ня будзе пець такіх песьні, але нават і слухаць яе. Вось-жэ, браты, наша павіннасць вучыць сваіх цяжэйшых братоў гэтаго смаку да песьні, паказываць характэрнае свае род-

нае песьні, яе глыбокую душу, багатую мелодзію.

Хай кожны з нас, пачуўшы, як сьпеваюць нашы хлопцы і дзеўчаты брыдку „салдатчыну“ ня пройдзе так сабе, закруціўшы нос у другі бок і ешчэ ў душы аблаяўшы гэтых хлопцоў і дзеўчат, а падыйдзе да іх скажэ, што гэта песьня ня гожа, „кніжца, не сьпевайца, а лепш засьпеваем мы сваю родную“...

Вучыць трэба іх, бо яны, як дзеці ня ведаюць, што права, а што лева.

Трэба вырабляць у іх смак да ўсяго дэлікатнага, добрага і шчырага, а гэта будзе тады, калі мы будзем жыць разам з імі.

Мне вельмі спадабалася на селянскіх вучорках у Літоўцоў. Студэнты, вучыцелі і простыя, вясковыя хлопцы і дзеўчаты разам гуляюць свае танцы і пяюць свае песьні. Міла паўгледацца. І так усё проста без ніякаго гонару, як браты з братамі. От так, так і павінны быць!

Не чурайцеся, браты, простаго чалавека, не глядзіца на тое, што ён і чорны і не прыбраны, што у яго у хаці і цёмна і брудна, а зайдзі да яго у хату, ці калі угледзіш на вуліцы, то прывітайся, як з родным, сядзь, пасядзі з ім, забудзь, што ты чымсь рожніцца ад яго, астанься такім, як ён, злііся з ім, унікні ў яго душу, прагавары да яго родным слаўцом, расталкуй яму што колечы новага, цікавага, навучы чаго колечы, падай раду у чым і, павер, мой браце, што ты, ня толькі добра зробіш яму, паднімеш яго гонар чалавечы, пакажэш, што ты яго брат, гатовы памагчы яму у яго цяжкай долі. Я кажу, ня толькі ты зробіш добра яму, але ты сам, браце, пазнаеш такое здавальства, такое шчасьце у душы, што як той рабочы у апаведаньні Л. Толстаго „Хадзька“, калі ён адраптаваў ад сьмерці дачку вялікаго пана, заціснуў народам на каранці, і калі яна хацела сказаць бацькаві, каб ён наградзіў яго ня глядзячы на тое, што быў вельмі бедны, ні захацеў ніякай падзякі і сказаўшы толькі „нашто-ж!“, пайшоў у свой бок, а у душы у яго паднялося штось такое магутнае і шчаснае, чаго ён не прадаў-бы ні за якія скарбы на сьвеці—гэткая награда будзе табе, мой браце, за твай чалавечы пастунак.

Вясёлых сьвят, браты!

М. Арол.

З ГАЗЭТ.

(Спорка аб беларусах).

Апошнімі часамі між расейскімі газэтамі:—дэмакратычнай „Веч. Газета“ і казённай „Вил. Вѣсти“—ішла вострая спорка аб тым, у якой мове трэба вучыць рэлігіі беларусоў-каталікоў.

„Веч. Газ.“ даводзіла, што, накідаючы гвалтам расейскую мову замест польскай, урад толькі памагае палякам апалячываць беларусоў каталікоў: каб бараніцца ад расейшчыны, яны запісваюцца ў палякі. На гэта „Вил. Вѣсти.“ увесь час атказваў, што у беларусоў родная мова—не беларуская, а расейская, ды што трэба нашых каталікоў, ня глядзячы ні на што, вучыць па расейску.

На гэту справу, звярнулі увагу ў Меларбураі. Вось, „Нов. Вр.“, каторае, як і „Віл. Вѣстн.“, ахвотне з’ела-бы ўсіх «інородцоў», ў тым ліку і беларусоў, напісаю стацыю, што запраўды ураду німа што памагаць апалачываць беларусоў-каталікоў, бо з гэтаго будзе карысьць жаякам, каторых „Н. Вр.“ так сама ня любіць, як і беларусоў.

Дрэнна прышлося «Віл. Вѣстн.» выходзіць, што *важнейшае* за яго „Нов. Вр.“ выступіло проці яго!

Пачаў ён выкручвацца: сперша напісаў, што і ён нічога проці беларушчыны ня меў-бы, калі-б гэта было карысна і калі-б паякі „пайшлі на спатканьне“ жаданьня «нашавіццоў», каб дзяцей беларускіх вучылі на беларуску.

Тут «Веч. Газ.» падхапіла словы «Віл. Вѣстн.» і паказала ясна, што казённая газета піша няшчыра: «Віл. Вѣстн.» аглядаецца на тое, чаго хочучь або ня хочучь паякі, ды зусім ня хочэ глядзець на тое, чаго дабіваюцца ўсе шчырыя, сьвядомыя беларусы, каторыя ня думаюць перэварачывацца ў расейцоў, ці паякоў, а жадаюць астацца тым, чым ёсць: Беларускамі.

Пасьля гэткай лаяны, пасьля таго, як ужо нельга было далей выкручвацца, „Віл. Вѣстн.“, злаяўшы ўсіх, хто сумленна адносіцца да беларусоў, напісаў васьмі што:

„Хаця мы зусім ня верым, каб магла злажыцца асобная беларуская нація з самабытнай культурай, хаця ня верым у самабытнасьць беларускай гутаркі, як асобнай мовы, ўсё-ж такі мы лічым, што можна і карысна змяніць у касцелі і школі для беларусоў-каталікоў польскую мову беларускай гутаркай. Можэ быць, што гэта замена і збудзецца ў такой форме. Але можэ прылучыцца і іначэй. Наперад прарочыць нельга. Гэту справу разсудзіць само жыцьцё залежна ад таго, што будзе далей рабіць правіцельства, каб палажыць канец поўнаму і шкоднаму панаваньню польско-каталіцкага кліра па ўсей старане“.

Гэтак „Віл. Вѣстн.“ прыстаў на тое, за што ўвесь час лаюў «Нашу Ніву».

„Апошняе заяўленьне «Віл. Вѣстн.»—піша з гэтай прычыны «Веч. Газ.»—зусім справядлівае. Гэтакія справы падыймае і судзіць само жыцьцё. Але,—кажэ далей «Веч. Газ.» калі «Віл. Вѣстн.» будзе фальшыва асьветляць факты (з беларускага жыцьця—Рэд.)... дык натуральнае развіцьцё выпадкоў можэ спаткаць перашкоды акурат з боку правіцельства“.

Мы думаем гэтак сама. Усеякія даносы на беларусоў, нягодная брэхня аб «польскіх інтрыгах» і т. п. усё гэта, надрукованае ў «Віл. Вѣстн.» можэ так размалеваць беларускі рух у вачах ураду, што нельга будзе спадзевацца с Пецярбурга нічога добрага.

Тым болей павінны мы рупыцца аб тое, каб сваімі рукамі збудаваць будучыню нашага народу.

Аб научным інцэрвю п. Мочульскай.

Чытаючы у першым нумэры журналу „Народное Образование“, «Прапаганду беларускага языка», бачыш аўторку „прапаганды“ чатырнаццацірочнай паненкай-гімназісткай, у кароценькім, да каляна, ажаховым андарацёнку,—гімназісткай ахвотай да рожнай навукі і аматоркай да ўсякаго гуляня.

Усё інцэрвю п. Мачульскай, як ёсць, паходзіць на панскае гуляне у хванты. Хвант ёсць ня што другое, як маленькі паперны скрутачок. Перад гулянем скрутачкі гэтыя раздаюцца усім, хто будзе гуляць, а потым яны выманіваюцца. Пры гуляні у хванты можна усё гаварыць,—апрыч белага і чорнага, але і не,—нават карову можна назваць сабакай, а сабаку каровай.

Дык, абмыліўшы белае і чорнае, але і не, чаго, чаго не сказала п. Мочульская пра адраджэня Беларусаў.

Жаль, што п. Мачульская перад сваім інцэрвю не паглядзела у люстэрка...

Муці прышлося паненцы гімназістай, што селянін-беларус староніца свай гутаркі, ні знае яе і барджэй загаворыць с паненкай гімназісткай, у кароценькім андарацёнку,—на руску. Сказаць жэ гэта пра беларускага селяніна можэ толькі чатырнаццацірочная гімназістка, сьвядомасьць каторай ні даўжэй андарацёнка.

Затым селянін-беларус барджэй загаварыць с п. Мочульскай і к^о на руску, што п. Мочульская і к^о ня толькі ня пойме беларускага селяніна на яго роднай мові, а йшчэ накніць над ім, А накніць над сабою, або над бацькоў шчынай сваёй, беларус, як верны сын бацькоўшчыны, ні п. Мочульскай ні яе к^о, ніколі не пазволіць. Ніхай будзе ведамо п. Мочульскай і к^о, што любоў шчыраванага сына і

злая насмешна абманутаго сына ня усё роўна. Дзе-ж п. Мочульскай паяць беларуса, калі яна даканаляся, што слова „гандэль“ па расейску значыць „тарговец“. Так сказаць усё роўна, што карову назваць сабакай. Алеж інцэрвю не гуляне у хванты.

Гаворачы пра беларускую мову, п. Мочульская дзівуецца, зачым беларусы ня пішучь: и, ё, е, в, чаго не пазваляе рабіць расейская граматыка. Чапу-жэ ёй не сказаць-бы, якую карысьць прыносяць гэтыя літэры?

Відаць, што п. Мочульская аматорка прыказваць, а беларусы, ніколі не пыталіся у гэтай вучонай, што ім выпаўняць з расейскай граматыкі, а чаго не выпаўняць, ды і цяпер, бадай, не паслухаюць.

Евграф Варфоломеев.

Хрыстос уваскрос!

Нясецце зычны шум ў паялах, Вясенныя гоман па лесах;

Зусюль руччы шумяць, бягуць, Да новаго жыцьця завуць;

Нясецца птушак гімн-прывет;

Зірнулі кветкі ўжо на сьвет.

Пазбылася прырода сна,—

Уваскрэсла зноў к жыцьцю яна.

Раздаўся дзіўны зык трубы.

Парваўса ўміг ланцуг кляцьбы.

Усім мерцам ён абвясціў,

Што сьветлы дзень ўжо наступіў,

Што ясна зорка узыйшла,

Што ночка цёмная прайшла.

Званоў гулы ў палэх гудзяць

У сэрцы радасьцю дрыжаць.

Ужо зьвесць далёка пранеслась—

І вольна песьня палілась.

І згинула начная цень:

Даждалі мы Вялікі Дзень.

Гэй, гук вясёлы праясіс,

І люд гаротны узніміс:

Зусюль весель радасну нясуць,

«Хрыстос уваскрос» у цэрквах

пяюць.

Пяюць на вуліцах ў селах,

Пяюць і птушкі на паялах.

Атказ дае ім рэхам лес:

Хрыстос запраўды ўжо васкрэс!

Хрыстос уваскрос, працоўны люд:

Пакінь на час свой цяжкі труд,

Спачынь змардованай душой

І песьню радасьці запой!

Бой родны край ўжо наш уваскрос

І голас свой на сьвет узвёс,

Даўно пазбыўся нябыцьця,—

Уваскрос для новаго жыцьця!

Я. Журба.

Для зямлі прадзедаў маіх...

Я табе, земля мая, прадзедаў маіх,
Не патраплю нічога жалець на сьвеці;

На сьвет целы гатоў твой прыгон
апоці
І узнясьці пасады на магільнічах
тваіх.

Я цябе душой рад-бы сваёй
сагрэці

І карону сплесці з сонца
зор залатых,

На цябе карону ўзлажыць,
каб хоць на міг

Заясьнеда ты ў цяжка дабы-
тым цьвеце.

За цябе загінуць гатоў я ў ба-
рацьбе

С крыўдай тэй, што цярыш ад
людзей і Бога,

Ад чужынца і ад сына свайго
сьляпога...

Буду ў вечнай мучыцца жаль-
бе і кляцьбе...

І за гэта, толькі прашу, маю
цябе:

Не гані ты мяне ад свайго
парога.

Янка Купала.

Нешчасная маці.

(Сыномъ Беларусі).

У кожную ночку, як сьвет заціхае
І чуць загарыцца зара,

Халодныя нетры земля раскрывае;
С тых нетроў выходзіць мара

Ідзе яна ціха, як ночка, панура,
Ідзе пад крыжы, разстанцы

І доўга і страшна, як чорная хмура,
Усе азірае канцы.

І далей бяз шуму ідзе на балоты,
Ідзе, не крануўшысь расы,

І плачуць ёй сьледам пудліва га-
роты

І сумна шумяць ёй лясы.

Абходзіць магільні, на прыклад са-
дзіцца

І сёлы вартуе яна,
Па роднаму краю сьне і цяніцца,

Заўсёды панура, адна,

І людзі гавораць, як часта чувалі
А поўночы плач на палэх

І часта кабету адну сустрачалі,
Гаротную, ўсю ў рызманах.

І чуткае вуха той плач увавіла:
«Ой, дзетанькі!»—плачэ яна

„Ці-ж я за тым нас на сьвет па-
радзіла,

Каб век заставалась адна?
Каб крыўдзілі людзі і жыць не да-
валі

За што-ж вы зракліся мяне?
За што вы матулю адну пахавалі?“

Так плачэ ўсё здань ў цішыне.

Якуб Колас.

СЬЦЁПКА.

Ранюсецька—рана. Ешчэ нават сам Богъ сьпіць, як людзі кажучь. Сьцёпка сядзіць на пасецы так як атудліўшыся у сваю дзіравую кажаронку і грэецца пры вогнішчы, то падкідваючы смалюк на агонь, то падсуваючыся сам, як тая качарэжка, на пераменкі, то адным бокамъ, то другім. Побач стаіць апусьціўшы галаву у віз яго худая, галодная кабыла і ня думаець траву грызці. Праўду кажучы там такі травы скупа было, бо толькі што началася весна, толькі што зыйшоў сьнег, а ў нізкіх лагчынах ешчэ лежаў прыкарэлы да зямлі.

Ешчэ для самых рупных гаспадароў за рана было выпускаць кане на начле, але, як відаць, Сьцёпка быў рупней рупных, бо ўся страх была ўжо сарвана на сечку, заробкі гэтак сама невялікі былі, калі плаціць па пяць дзесят капеек за аблізаны пудзік сена. На пазыку, два пуды за пуд, гэтак сама болей ніхто ні дае: ён ужо досыць набраўся. Праўда, усе сьмяяліся, што ён у рукавіцах цягае кане на пасеку, але Сьцёпка сашчаміўшы зубы маўчаў. Вурчаў ён толькі па дарозі:—Чорт яе ведае! Днём сонейка гэтак грэла, гэтак жаваранкі паялі над азяродам, а цяпер узноў марозік узяўся!...

Прывёў кабылу і нават ня спутаўшы пусьціў на пашу, а сам развёў вогнішчэ, пагрэўся крыху і заснуў скорчывшыся у тры пагібелі ля агня.

На равіцы, як мароз пакрапчэў Сьцёпка прагнуўся і страшэнна дрыжэў ад х ладу. Барджэй напярві ён вогнішчэ і давай грэцца.

Нібачыў ён нават, што кажух яго смаліцца і не цікавіўся зірнуць, што кабыла яго парабляе. Ужо пагрэўшыся аглядзіўся ён, што кабыла стаіць на супроць яго спусьціўшы галаву, галодная, ажно бок у бок уехаўся...

Спіснулося сэрце Сьцёпкі ад нейкаго болю, ешчэ горш, таму што сам вінен, што дажыўся да гэтых парадкоў. Паўвалокі зямлі, здаецца можна было жыць прыпеваючы, а ў яго ніколі ня то што хлеба—нават бульбы німашака...

І успомніў ён сваю жонку, заўсёды пакрыўджаную ім лаянкамі і цярыліваю і маўчліваю, каторая толькі з нейкім страхам пазірае на яго, як ён выцягваец з запазухі шкалік за шкалікам і ліе сабе у глотку...

— Хто гэта пракляў мяне? Хто напусьціў нячыстую сілу на маю бедную галаву? Чапу атруцілася гэтак жыцьцё маё? Ці я не за дзесяцярных працу, калі толькі дарываюся да працы?.. Усе дзівуецца скуль у мяне бярэцца сіла гэтка? А колькі яе выбілі за мяне—чуць ня ўсе рэб,ы пераламаны, твар у адных шрамах, неяк наўмысна загартавала пачыная гарэлка... Затое жонка бедная марнеіць з дзяцымі, сухотка галодных прабіраець, Божухна, Божухна!..

— Каб я гэта мог талкоўна жыць, але відаць пад гэткай планэтай на сьвет радзіўся—цягам цягне мяне сівуха у яму глыбокую... Адрываець мяне ад працы і гвалтам адбіраець апошнюю рэзгію сена с пуні, апошні кубел добра с хаты...

Ці—ткі гэтак і акончыцца жыцьцё маё?—пытаецца Сьцёпка у самога сябе і задумаўшыся устаўляецца мутнымі вачыма у блізкі альхоўнік.

Хутка прайшлі прад яго вачыма кавалкі шэраго жыцьця: як ня біўся, бытцым рыба аб лёд, як ні стараўся і заўсёды прышлося галадаць у канцы канцоў усёй сямьбей, як тым ваўком у калядніцу, або ўсю сваю працу, усе заробкі перэліваў ён у сваю бяздонную глотку...

— Пачаў будаваць хату і ня кончыў—сены ні пакрытыя асталіся і сены пагнілі. Нават і новыя нарогі, каторыя купіў заўчора—прадаў учора на выпіўку... Кароўку апошнюю на падаткі атдаў... У прыдатку яго старшы хлапец Явка у лесі нагу пакалечыў, а цяперака ляжыць на тапчані і стогне.

Задрыжэў Сьцёпка... Жудасць прабрала яго усяго... пачаў ён злаваць сам на сябе і на увесь сьвет... Горача зрабілася яму у грудзях, бытцым вугалі там унутры гарэлі, як заўсёды калі ён гатоў быў атдаць апошнюю сваю кашулю на выпіўку. Вочы яго заблішчэлі агнём калі ён махнуў:—Эт! ужо гэтулькі разоў зарэкаўся і ні памагае!..

Тут падняўся ён са свайго мейсца і хутка пашоў да вёскі.

Ужо шарэць пачало. Зоркі ніклі адна за другой.

Месяц пахіліўся ніжэй да лесу і прамені яго блішчэлі на замерзлых лужынах бытцым срэбная тканіна.

У нейкай гарачцы Сьцёпка стаяў на мосьці каля старога млына, як успомніў ён аб сваёй кабылі і адварнуўся назад, ажно кабыла ідзе за ім і шаг за шагам бытцым сабака які.

— Яна ўжо сваёй пойлачкі з аўсом просіць, бедная!—падумаў ён і ешчэ хутчэй пайшоў.

Аб усім па троху.

Чаго трэба у нашы часы?

Людзей, каторыя б не прадаваліся.

Людзей, каторыя патрапілі б апёрціся пакусам багачства.

Людзей, сумленных, як у малых, так і у вялікіх справах.

Людзей, каторыя жадаюць нечага болей чым сабе багачства.

Людзей, крэпкіх, смелых здольных перамагаць неўдачы.

Людзей, каторыя маюць тую-ж сумленнасць у справах асабістых, што і у грамадзянскіх.

Людзей, каторыя б інтэрэсы грамадзянскія ставілі вышэй чым свае асабістыя справы.

Людзей, слоўных у благіх і ў добрых варунках.

Адным словам, патрэба людзей у поўным гэтаго слова значэнні.

Як робіцца ваеннае настраенне.

У Нямецчыне ёсць грамадныя фабрыкі на каторых робяць рознае аружжа. Фабрыкі гэтыя варочаюць мільярдамі рублёў і каб заўсёды было у іх работы, як раскрываюць пер адзін нямецкі дэпутат, Лібкнехт, — яны падкуплялі вялікія газеты французскія каб пісалі проці немцоў, а нямецкія, каб пісалі проці французоў. З гэтай пісаніны рабілася ваеннае настраенне, гасударствы павялічывалі чысло войска, а фабрыкі аружжа мелі вялікія заказы.

Пушыная помста.

Расказываюць, што у адным з двароў каля Гродны быў гусак і пятух, каторыя заўсёды біліся. Адзін раз, раніцай, завяліся біцца гусак з пятухам, на гэты раз гусак схавіў петуха за шыю і пацягнуў да блізкага ставу і давай тапіць петуха, пакуль той не захлібнуўся у вадзе.

З Беларусі і Літвы.

Вільня.

Каму гэта патрэбна?

Нідаўна друкавалася у польскай ксяндзоўскай газэці „Gaz Codzienna“ карэспандэцыя з нашай Друі (Дзіс. пав.) у каторай гаварылася, што дзецям «польска-каталіцкім» накідаюць у навуцы веры расейскую мову. Вось-жэ, што дзецям, каторыя ходзяць у школу накідаюць расейскую мову — гэта праўда, што накідаюць гэту мову каталікам — гэтак сама праўда, але не праўда тое, што дзеці тутэйшыя польскія. Друа ляжыць на граніцы віленскай, ві-

тэбскай і курляндскай губерні; па вучаю мову у горадзе — беларуская, школьнікі гавораць ня толькі у сябе дома з бацькамі, але і у школе па беларуску.

Прозьбы аб тым, што іх дзеці палякі, надпісвалі бацькі дзеля таго, што нейкая спрытная рука кіравала гэтым, было пушчэна у ход запуджываньне цёмных мешчан, тым, што калі яны не запішучь сваіх дзяцей палякамі, то расейскую мову завядзе правіцельства ня толькі у школе, але і у касцёлі, ды ешчэ чучь што ня будуць наварачываць тых, што запішуча беларусамі на праваслаўе. Адным словам у спосабах не перабіралі. Сьвядомаму беларусу сумна глядзець на тое, як праз нераважыны цыркуляр, перэтвараюць цёмных людзей адразу з «тутэйшых» у палякі і то палякі ярыя, фанатычныя. Каму гэта патрэбна было?

Г.—ко.

Расьце сьвядомасьць.

Каля нашага мястэчка (Пагост. Дзіс. пав.) кругом жывуць беларусы, калі не лічыць дзе-ведзе параскіданых па ваколіцы пасёлку староверскіх. Апошнімі часамі заблудзілі да нас нейкай дарогай беларускія календары і «Н. Н.» каторыя былі прыняты, як дарагія госьці. Вершы якія панадаліся хутка з вуст у вусты пераходзілі і шырыліся. Тыздзень таму назад здарылася мне быць у адной з тутэйшых вёсак на ігрышчы і быў дужа прыятна здзіўлен я пачаўшы, як адзін хлопец, быўшы вучэнь пагосткай народнай школы, докламаваў беларускія вершы: «Гаспадыня дзежа», «Панскае ігрышчэ», «Гутарка Данылі са Сьцепанам». Два першыя вершы былі друкаваныя, а апошні відзе не друкаваныя доўгая паэма на тэму звальнення ад паншчыны. Калі я спытаўся аткуль ён узяў гэту паэму, ён мне паказаў рукапісны сшытак-кніжку у каторай у вучыць ешчэ колькі незнаных мне вершоў: «Страшны суд», «Гутарка Паўлюка», «Царэшка», «Польскае паўстаньне», і інш. Ад гэтаго хлопца даведаўся я, што гэтакія рукапісныя кніжкі ёсць у кожнай блізка вёсцы і што, калі не было друкаваных кніжак, то беларуская літаратура гэтай дарогай шырылася.

У гутарцы са старымі я пачуў німала цікавага: Старыя усе стаялі за сваю родную мову і старыя абываі. Адзін дзядзька прыпамінаў, як даўней у пагостскай старой дээрэўлянай царкві сьвяшчэннік гаварыў казаньня па «просту». Другі (каталік), расказываў, як ешчэ га-

доў 10—15 таму у Палосьце у касцёлі ксьендз Урбановіч гаварыў што тыздзень казаньня па беларуску і як з гэтаго усе былі рады. Усе уздыхалі і бедавалі, што мова наша цяпер у загоне.

З вясёлай душой я пакідаў гэту вёску.

Сусед.

МІНСК.

Выборы у гарадзскую думу.

4 красавіка атбыліся выборы гласных у гарадз. думу на 1913—1917 гады.

Выборы закончыліся поўнай пабедой панскай старадумскай партіі, — з яе спіска (40 чэл.) прайшло 35, рэшта 5 — выпадковыя.

Апазыцыя складаецца ўсяго на ўсё з 7 душ: доктар Яноўскі, Лейбмах і Ульянов, інжэнер Цывінскі, адвакат Івашкевіч і Дземідэцкі — Дземідовіч.

Забалаціравалі усіх акраінных прадстаўнікоў, — да таго быў непрыхільны настрой да акраіноў, што пань, панкі і поўпанкі не пусцілі з ію у душу ніводнаго. З ласкі палажэня аб гарадах з 1892 году, каторае дае перавагу багатым домоўласнікам, у мінскай гарадской думе 1913—1917 г.г. акраінае прадстаўніцтва саўсім скасавана. Амброшквічэўска Янчэўскі, камітэт каторы нет ведама чаму называў сябе «беспартыйным» недапусціў акраіноў.

Мала таго: гэты «беспартыйны» камітэт у чысьце катораго было двое прогрэсістоў, пазволіў сабе апублікаваць на старніцах віленскай польска-чорнасоцэянай газэты „Kurier Litewski“, абурываючую адозву, у каторай мінскіх акраінных, бяднейшых выборшчыкоў аблаў «цёмнымі асобамі». Гэта ў знак прызначэньня за падтрыманьне на выборах у гар. думу чатыры гады таму назад!!!

Гэтакія старадумскія верхаводы. Двое прогрэсіўных прадстаўнікоў перадвыборнаго камітэту кажуць, «адозва» у „К. Л.“ падпісаная імям усяго камітэту *фальшыная*, бо на гэта „усе“ не давалі галасоў, а адозва была атпраўлена двума верхаводамі камітэту.

У дзень выбороў заперлі будынак думы ад... 10 гадзін раніцы, дзякуючы гэтаму больш ста акраінных выборшчыкоў не маглі прыняць учасьця у выборах, дармо стукаючыся у запертыя дзверы і кідаючыся на вуліцы да поўдня. Дзякуючы гэтаму с чысла 516 выборшчыкоў, выбралі толькі 188.

Ці можа гэткае прадстаўніцтва называць справядлівым.

Кворум гласных — старадумцоў

прыкрасілі выборам Д. Бохана, быўшаго супрацоўніка Солоневічэўскай газэты „С. Ж. З.“. Бохан за тыздзень перад выборамі, хітра пусціў пил у вочы паном выпускаюшымі вершамі пераклад польскай трагедіі Высьпянскаго „Прокляте“. Кружок паступовай часьці грамадзянства, толькі за трэцім разам нека згодзіўшыся праслухаць боханаўскаю «працу» у кватэты аднаго адваката аднеся да гэтай „працы“ роўнадушна налякнушы Бохану на яго эволюцыю у апошніе два гады, — на перакачоўку з газэт бульварных да Солоневіча (у Вільню) і ў мінскай афіціоз (Петрова) с патугамі папасьць у жандармскі афіцэры, затым да быўшаго тамбоўскаго губернатара Муратава і у канцы трапіў чыноўнікам земства, парываючыся чараваць саслужыўцоў сваей літаратурай.

Апрача Бохана у гласныя думы праскочылі ешчэ два чыноўнікі, як няшкодныя для старадумцоў, — упраўляючы атдзелам гас. банка Шчэлков і інвалідны генэрал Пржыбытэк.

Падаецца жалоба на выборы губернскаму прысудьству: старадумскіе скрынкі мелі... «асобныя» надпісы, а другіе скрынкі — свае надпісы.

Выборы галавы.

Выборы галавы адбудуцца у канцы красавіса. Шансы цяперашняго гар. галавы Хржонстоўскаго, паліцэйскаго пастуна, дужа павысіліся, с прычыны атказу балаціравацца у галавы, праўдзіва саліднаго кандыдата доктара Яноўскаго.

Зразумела, што выборы Хржонстоўскаго многа будуць залежаць ад сакрэтных нарад Янчэўскаго і Амброшквіча.

Трэба сказаць, што для новай выбранае „панска-паліцэйскай“ думы Хржонстоўскай самы падхадзачы галава.

Мікола Камароўскі.

Гродна.

Тое што і усюды...

З даўных часоў п'янства у Здзітаве і в. Горбаво (Слоцімск. пав.) прывадзіло гаспадароў да беднаты і убожэства. С прадвеку а здзітоўцах і горбаўцах гавораць, як а добрых п'яніцах. Праўду сказаць, што гэта ня выдумка.

Пьюць у гэтых вёсках мужыкі і бабы. Ды на бяду і на пакусу, для іх у суседняй в. Горбаво адкрылі вінную казённую лаўку. Як вы думаеце, дарагі чытачу, колькі гэта манаполька выбірае мужыцкіх грошэй, заробленых мазалістымі рукамі і крывым потам. Трудна паверыць, калі я вам скажу, што за

Дзе недзе ужо у вёсцы скрыпелі вароты, Стары Міхась нёс рэзьгіну саломы і сказаў яму „дзень добры“, а Сьцёпка нават ні атказаў яму, бо як злодзей краўся да сваей хаты, каб выцягнуць апошніе два пуды жыта, каторыя прырхтываў учора у млын завязьці на хлеб змалоць.

Як злодзей адчыніў ён ціха вароты у сваё гумно, завёў галодную, дрыжачую ад холоду кабылу у хлеў, а сам на цыпачках павярнуўся да хаты. Чучь прахілюся падняўшы клямку і атчыніў ён памаленьку. Пара бытцым туман папёрла с сярэдзіны стаўпом і абдала яго цэлатой. Ужо пасьвятлела і праз пэлюю шыбіну, не абклееную паперай, пранікалі прамені раньняго сонца.

Азірнуўся Сьцёпка па баках: жонка супакойна сьпіць на ложку, прытуліўшы да сваіх грудзей галодную Агатку. На другім ложку храпяць разнароўныя дзеткі; на тапчане стогне пакадэчэны Янка, а на пяколку ляжыць старая маці.

Сьцёпка крэху прысеў, сьцінуў рукавіцы і кажух ды падыйшоў на цыпачках да стала, дзе стаяў пад ім мех з жытам. Прыціснуў ён мех да грудзей, паставіў на тапчан, пасля на стол і узяў на плечы. Тутка прахнулася на пяколку маці і пытае: — Хто там? — Я! я! — атказаў Сьцёпка і барджэй вышоў с хаты з мяхом на плечах...

Скора старая пабудзіла Сьцёпчыну, бо трэба было згатаваць зацірку і бульбу і атправіць гаспадара на возку у лес. Толькі уздзівіло яе што Сьцёпка ешчэ з начлега не вярнуўся. Сьнеданьне гатова, сонейка паднімаецца вы-

шэй, гаспадары у вёсцы ужо прыладзілі калёсы і паехалі у лес, а Сьцёпкі німа ешчэ.

— Ён ужо быў у хаці сягоньня — кажэ старая і мех жыта у млын панёс.

— А матухна Боская! — усхапілася Сьцёпчына, — мех жыта панёс... і як непрытомная задрыжэла усім целам, — гэта ж ён да шынкаркі на гарэлку занёс напэўні... І давай рукі ламаць, галасіць і прычытваць. — Гэта-ж я сама чучь вымантычыла у суседа два пудзікі жытца, на адрабят летам! —

Вялікае горэ пакрыло увесь яе высохшы твар, траслася яна, як асінавы ліст.

— А дзеткі мае, авечычкі мае, што-ж гэта будзем мы рабіць цяперака; прыдзецца адной бульбай душыцца нам!..

— А скоры і бульбы ня будзе — надхапіла старая.

Пахмурнелі дзеці у хаці, але маўчалі і тапталіся на адным мейсцы, як праўдзівыя авечкі..

— Баюся: тата будзе біць мяне!.. пачаў надхліпываць малы Юрачка.

І заплакала Сьцёпчына горкімі слязьмі.

— Што мне рабіць? Жывой у труну хіба лезьці — шкада дзетак маленькіх... ён іх перабьне п'яны як пісклятач кволенькіх... а хто заступіцца за іх?..

— Не, што будзе ня будзе? — ня вытрываю! на гэты раз маўчаць ня буду! Я пабягу да карчмарыхі і дам яму качаргой па галаве! Хай раз канец будзе! І схавіла Сьцёпчына качаргу с качарэжніка і як шалёная пабегла с хаты.

— Ён цябе забьне, на сьмерць забьне! — крычала за ей старуха з усеі сілы, але Сьцёпчына і ня чула нават, пабегла у другі канец вёскі да

суседа-карчмара. Дзеці грамадой выскочылі на вуліцу і пабеглі за ей крычучы:

— А мамачка, а мамачка!..

Скора у вёсцы падняўся геткі гвалт, ажно страшна зрабілося і старая, каторая асталася у хаці з малой Агаткай, толькі жэгналася са страху і шэптала пацеры.

Скора гоман ешчэ большы зрабіўся і на вуліцы паказалася вялікая грамада людзей. Адны вялі пад рукі акрываўленую непрытомную Сьцёпчыну, каторая слялася і гатова была пасьці сярод вуліцы, а кругом яе як папуджэныя верабы, пішчалі яе дзеткі.

Другіе вялі Сьцёпку, каторы рваўся з рук і крычэў: — Пусьціце мяне! Я павешуся! Я яе гадзіну зарэжу, а потым павешуся? За што яна мяне грызе, гадзіна! Ну, захалеў і прадаў жыта на гарэлку, а хто мяне забароніць? Я, гаспадар! Я хачу гэтак! Я не чужую, а всю кроў пью і буду піць пакуль ня высмакчу апошнюю каплю з грудзей! во, во! З гэтых грудзей!.. — Вырваўшы адну руку стучэў са ўсёй моцы сябе у грудзі. — Я кроў сваю пью!.. — паўтарыў ён ахрыплым голасам.

— Трымайце яго, трымайце, людзі добрыя! — крычэлі перапуджэныя бабы, — бо ён забьне яе і дзетак перадушыць!

— Я ўсё роўна жыць ня буду! — равеў Сьцёпка. — Ой горэ ты пагане, ой душы ты мяне! — і давай галавой аб сьцяну біць, ажно усім суседзям жудасна зрабілося.

— Пракляцце Воже! — шэпталі яны жэгнаючыся.

Змітрон Бядуля.

атруту мужыкі завосаць у манапольку 15 тысяч у рок, за дзесяць—150 тысяч, а за дваццаць—300 тысяч. Шмат грошы! Страшна падумаць, што грошы без карысці для людзей прападаюць. Ні кажучы ўжо аб тым, колькі бывае бойкі на вуліцы, ў хатах, судоў уселяе бяда, вешчасця. Ніхто ні падумае, што на гэту сумму можна мець добрую бальніцу, дзве—тры школы, асушыць сенажаці, бібліотэку, грамадскую крамку, лавы і многа чаго добрага і карыснага зрабіць. Легае Горбаўцы падалі гродзенскаму губернатару прашэнне і прыгавар а закрыцц гэтай манаполькі, але на вешчасце той прыгавар надта змогся, пакуль заехаў у Гродну і атыхае.

У законі гаворыцца, што на прыгаварам селян могуць закрыць вінную лаўку, з выходзіць, што не.

Гдзе той закон, гдзе тое начальства, што павінна закон спаўняць і глядзець, каб яго дрыгіе споўнялі.

Чаму, здаецца, ня уважыць просьбу Горбаўцоў і ні закрыць манаполькі? Ня дзіва, што з Горбаўцоў і Эдвітоўцоў ня могуць за колька лет узмыскаці падатку.

Пьянства—вялікае зло і яго трэба скарачаць. Пьянства губіць душу і цела чалавека. Самы найразумнейшы чалавек, як пьяны, дурны; ад пьянства багаты робіцца бедным. Усе пьяніцы ня доўгавечны і яны ні пераносаць цяжкіх хвароб: тифуса, халеры. Дзеці іх благіе, хваравітыя, да навукі тупыя і склонны да розных прастукію.

Мы не трацім надзеі, што новы губернатар уважыць просьбу Горбаўцоў і закрые манапольку.

Каб ні салгаць, як закрыецца гэта манаполька, то ў Горбаўцоў і Эдвітоўцоў завядуцца асьмакі і надоймі напоўняцца.

Мы ад шырага сэрца жычым нашым беларусам закрываць прыгаварамі па вёсках казённые віны лаўкі, а адкрываць школы, грамадскія крамы, склады гаспадарскага насення, выпісываць добрых жэрабцоў, бугаёў, кнуроў, штучнаго гною, заводзіць бібліотэкі і усё тое, што дае карысць і спосаб да лепшага жыцця.

Верны сын Беларусі
стары дзед Міхась.

Вайна.

За апошні тыдзень прылучылася багата цікавых спраў на Балканах.

Перш-наперш спынілася вайна між балканскімі дзяржавамі і Турэччынай. Цяпер ідуць толькі гутаркі аб тым, на якіх асновах можна зрабіць поўную згоду. Усе прысталі на тое, што Константинопаль астанецца па старому за туркамі разам з даволі шырокім паясам зямлі на Эўропэйскім беразі Мраморнага мора. Гэтаго дабіваліся туркі і цяпер ім ужо німа чаго ваваць, бо ўсё роўна не адбяручь назад усей зямлі якую адваеалі ад іх балканцы. Цяпер дык і чорнагорцы, каторых добра напудзілі вялікія эўропэйскія дзяржавы, павінны пакінуць Скутары, над каторым зубы паламалі, ды яго не ўзялі і іх хаўруснікі сэрбы адмовіліся далей памагаць ім і паклікалі с пад Скутары сваё войска.

Затое пачынаюць усё болей разрастацца сваркі паміж хаўруснікамі. Боўгары пасварыліся з сэрбамі і грэкамі пры дзяліцце заваёваных зямель. Цяпер і адны і другіе прыгатаўляюцца да вайны, але ўжо між сабою. І калі вялікія дзяржавы не ўмешаюцца ў гэтыя сваркі і самі не падзеляць дабычу, дык можна спадзевацца новай вайны на Балканах.

З усіх старон.

Універсытэт на Беларусі.
Міністр асветы Касо выслухаў-

шы депутатію ад гор. Віцебску, скажаў, што гэта ўжо трэцяя просьба каб аткрыць на Беларусі універсытэт, бо раней аб гэта прасілі Вільня і Мінск. Але, на думку міністра справа аткрыцця універсытэту не паспешная і ня скоро прыдзе на яе чарод.

Чуткі аб патрыярхаце.

На канонізацію (прызнаньне сьвятым) патрыярха Гермогена, забітаго у часы Івана Грознаго, каторая назначана на 12 мая гэтаго году, прыедуць у Маскву патрыярхі: Александрыйскі, Канстантынопальскі, Ерузалімскі і Антыохійскі. Кажуць, што ў дзень канонізаціі мае выйсьці маніфэст аб устанавленьні новаго у Расеі патрыярха. Кандыдатамі на патрыярхоў лічаць мітрапаліта маскоўскаго Макара і пецярубургскаго Воладзімера.

Праент закону аб друках.

Паступовыя депутаты падалі у думу праект закону аб тым, каб саўсім не караць газеты і журналы за надрукаваньне вестак аб усіх засяданьнях Гас. Думы і Гас. Рады і іх аддзелаў і камісій. Вымагаць толькі трэба, каб усё было надрукавана праўдзіва.

Сколькі каштуе Гас. Дума.

З атчоту распарадзіцельнаго камітэту Гас. Думы выддзён атчот, с котораго відаць, што наагул Дума каштавала 2.691,818 рублёў. З гэтых грошы на пэнсіі депутатам страчана 1,912,840 руб. Канцэлярыя Думы каштуе 571,474 руб. Рэшта пашло на папраўку і утрыманьне будынку і на падмогу служачым.

Ленская гадаўшчына.

На знак жалобы 4 красавіка, с прычыны растрэляньня у гэты дзень, год таму назад, работнікоў на Лені, пецярубургскіе рабочыя пастанавілі сьвяткаваць гэты дзень адваднунай забастоўкай. Баставало каля 90 тысяч работнікоў, з якога чісла работнікоў, большая часть, рабіла дэманстраціі на вуліцах. Мабыць дэманстрація разраслася б вельмі, каб не абставілі паліціей усіх мастоў каторыя вядуць з гарадскіх слабод у горад. Да разліву крыві не дайшло, хоць работнікі два разы сфаразіся с паліціей, на казанскім пляцу і на пецярубургскай старане. Арэштавана многа работнікоў.

Здарэньне з дэпутатам Демідовым.

Па Знаменскай вуліцы ехаў у Думу дэпутат Демідов, кадэт. На сустрэчу яму ехалі вазы с салдацкім хлебам, пад канвоём колькіх казакію. Раптам падскачыў адзін казак і давай біць ізвозчыкаваго каня. Конь пусьціўся разнасіць, казак за ім. За момэнт казак і конь усперліся на сыяну. Базацкі конь стануў дыбам і казак зваліўся с седла. У ізвозчыка паламаліся аглоблі. Дэпутат Демідов счасьліва саскочыў з ізвозчыка. На вуліцы сабралася таўпа. Демідова сперша гарадавы хацеў цягнуць у вучастак, але даведаўшыся, што мае справу з дэпутатам аткаснуўся. Дэпутат прыбыўшы у Думу расказаў сваё здарэньне і падаў праз Думу, афіцыйны рапарт прадседацелю міністроў Коквэву.

Безбілетныя.

Аддзел жалезнадорожнай кантролі апублікаваў цікавую статистику: за 1912 год. праектралевалі 713,000 паездаў, выкрылі 904,600 душ безбілетных. Цяпер выдан новы закон аб кары на безбілетных пасажыроў, будуць караць злоўлечных штрафамі і турмой.

Помач студэнтам.

С прычыны адозвы выданай грамадзянскімі працоўнікамі, с просьбай склацаць грошы на падмогу увольняемым студэнтам Ваенна-мэдыцынскай акадэміі, дагэтуль зляжылі ўжо 30 тысяч рублёў.

Терешчаннов пад арэштам.

Вядомы з растрэлу работнікоў на Лене Терешчаннов, сядзіць цяпер пад арэштам, за сварку у рэстаране. Пасьля адседкі мае быць выкінуты са службы.

Злочынствы на чугунцы.

Вярнуўся у Пецярубург с Кіева Лавров, котораго пасылаі зрабіць сьледства на палуднёва-заходных чугунках. Як пішуць газеты, Лавров паведаміў міністра дарог, што многа «патрыотоў», членаў «Саюзу існана-русскіх людзей» і націаналістоў былі прычастны да злочынствоў і крадзежоў на чугунцы.

Турмы публічным домам.

У Екатеринбург, харкоўскай губерні у 1909 гаду у турму, па сьраве аднаго арэштаванаго прыехаў віцэ-пракурор і выкрыў, што апрача таго, што дронна паступалі з арэштантамі, але нават жаночкі аддзел арэштантак замянілі на публічны дом. Надзірацель турмы, за плату 30—60 капеек упушчаў аддзел чужых мужыч. Надзірацель і старажы забіралі маладзейшых і харашэйшых арэштантак да сябе у хату. Асобенную увагу мела 17 годова арэштантак Гурынішка, с каторай зрабілі лядаштую дзеўку. Надзірацель з яе цягнуў гэтакім парадкам даход, браў яе с сабой у валасную канцэлярыю і прадаваў за грошы. Сьледства у гэтай справе цягнулося тры гады і толькі цяпер скончылося.

Небаспечныя абразы.

Выцэ-губернатар Вотура-Масальскі забараніў у кінэматографі у Харкаве паказываць абразы пьянства і яго насьледкоў, выданых таварыствам змаганьня с пьянствам.

Трасьненыя зямлі.

На Каўказі у Тыфлісе і Елісаветполі чуваць было калыханьнеся зямлі пры чым узялі страшэнна гудзела.

— Апошніе тэлеграмы даносаць, што Чорнагорцы узялі Турэцкую крэпасць Скутары. У Чорнагорыю апошнімі днямі нікога не пускалі, перэрваны былі тэлеграфныя стасункі.

— Здароўе Папежа папраўляецца.

Пачтовая скрынка.

Захару Борко. Карта Беларусі ёсьць у I томе «Вьлорусы» праф. Карскаго, а адзельна у прадажы німа. За студзень і люты нічога новаго ня выйшло, у Маі выйдзе зборнік вершоў Максіма Богдановіча, а можа і ешчэ што колечы, калі зьбіраюся з грашамі.

А. Петрашкевічу. Прысланыя камішкі—гэта «міка». У нас яна спатыкаецца у жарстве і ўзялі з ветрэных каменных парод. Дробнымі зёрнамі яна саўсім безкаррына, дзе спатыкаецца вялікімі плітамі (на Урале) там яе лупчаць на тонкія лісьцікі і ужываюць часам заместа шыбу у вокны, да керасінавых машынак і друг. дробных работ.

Літаровічу. Найлепей парадзьцеся паветовай землеустроіцельнай камісіі, наісаўшы ім ліст, у каторым усё выложыць. Калі адна трэця часть згаджаецца, то ўжо законна можна выхадзіць на хутары, але бываюць прыпадкі, калі выдзеляюць з вёскі і аднаго гаспадара.

Ходзянку. Газэту ўжо выслалі. Яну Макоўскаму. Варажба, каторую вы бачылі у Мінску называецца «спырытызмам». Нячысты сілы у гэтым німа ніякай, а толькі пустое баламучэньне адзін-аднаго. Столік рухаецца ад таго, што рукі змуцацца і дрыжаць, ды ешчэ хто небудзь, завывчай, памагае таму, каб быў лад у стуканьні. Заняцьце гэтае добрае пустым галовам, каторыя нічога лепшаго няўмеюць, ці ня хочуць рабіць. Пішыце часцей аб

усім, што у вас чуваць і робіцца. Дзякуем за шырую працу вашу, аб каторай чулі ад вашаго таварыша.

Тарашкевічу. Пацярубіце, памадуіцеся. Перад вучэбным зборам паяжа што прыдумаць, а як аббудзецца нешта знайдзецца. Ня гожа беларусу падаць духам. Нам дзела нашай справы трэба гартаваць сілы. Трымайцеся, дзяліцеся з намі вашымі думкамі.

Штэту. Можна даць абвестку. Улажыце і прышліце абвестку, як вам выгадна за усё. З абвесткі лёгка натрапіць нават на што добрае.

Юрыч Вершчыцу. Наілепей на пачатак пастарайцеся аткрыць пазычкова-агчаднае таварыства. Цяпер на гэта добры час: летам будзе даваць пазычкі, а у восень можа сарганізаваць прадажу збожжа гуртам, як гэта наладзіць мы хутка надрукуем у «Н. Н.». Пасьля таго, як наладзіць, пры помачы банчка наладзіць хаўрусную прадажу збожжа і вашы суседзі убачуць карысць хаўруснай работы, лёгка будзе вам ўжо завязаць хаўрусную краму. Пажарнае таварыства наладжывайце як найхутчэй, перад летам патрэбнае яно дужа увеслы. Цешыць нас вельмі, што у вас расьце сьвядомась беларуская і людзі пачынаюць с пашанай аднасіцца да роднай мовы. Нічога, ешчэ ачуняе старана!

Тарасу Гуцічу. Шмат ўжо нашых чытачоў замаркоціліся па вашых вясёлых апаведаньнях і пішуць да нас даведываючыся, як вы жывы-здоровы. Адукуніцеся.

Жуку-Соколюскаму. Чэкаем ад вас падрабознага апісаньня аб тым як ідзе вам аткрыцьце хаўруснаго банчка і ці памагалі вам тые людзі, каторых мы нараілі?

Г. Сток-му. Раз пазваляюць чытаць лекціі па польску, па жыдоўску, па літоўску і у другіх мовах, то павінны пазволіць і па беларуску, а калі-б быў атказ, то папрасіце, каб далі матывы, чаму ня можна па беларуску? Хочаце зрабіць альбом з зёлак і даць названьне пад кожнай, як яна называецца па беларуску. Работа дужа патрэбная і важная, толькі побач засушэнаго лістка, наклеівайце і засушэную кветку; паперу бярыце да гэтаго таўстую і не спывайце адразу вялікай кніжкі, лепей колькі меншых—па карцін 30—40 у асобных акладках кожная.

Ж а р т ы.

У часе землетрасеньня.

Вартаўнік на вежы пачуўшы, што вежа дрыжыць, схіліўся праз балясы ды ды крычыць у ніз:

— Які там чорт вежу трасе?!

Маскаль першы раз з роду угле-дзіў рака. Развёў рукі ад дзіва ды—і кажа:

— Нешта нейкае некуды паўзе...

Рэдактар-Выдавец

А. Уласоу.

Пры гэтым нумэры разсылаецца усім чытачом аднадзёнка «Крапіва».

ХТО ХОЧЭ зрабіць пробу са штучнымі навозамі нікай наішчэ аткрытку у редакцію «Н. Н.» паказываючы свой пачтовы адрэс і найбліжэйшую жалезна-дарожную станцію, то яму вышлецца на пробу па колькі дзесят фунтоў штучных гнаёў дарма.

Кому дарага жонка і дзеці

той павінен застрахаваць сваё жыцьцё у «Першым Узаемным Таварыстве страхаванья жыцьця».

Праўленьне Літоўска-Беларускаго округа.

Вільня, Георгіеўскі праспект, д. 4.

Патрэбны рухныя агенты.